

Fibula, Fabula, Fact

Antologin¹ har skrivits i samband med det tvärvetenskapliga forskningsprojektet Viikin-
kiaika Suomessa – The Viking Age in Finland
(VAF). I projektet samarbetade inhemska och

utländska forskare för att lägga fram en grund
för hur man kunde undersöka vikingatiden i
Finland. De har tacklat stora frågor, såsom de-
finitionen av tidsperioden och vad ”Finland”

¹ Fibula, Fabula, Fact – The Viking Age in Finland. Edited by Joonas Ahola & Frog with Clive Tolley. SKS. Studia Fennica, Historica 18. Vantaa 2014.

i själva verket betyder i samband med detta projekt. Antologin är uppdelad i tre delar; tid, rum och människor, och innefattar såväl lingvistiskt, folkloristiskt, biologiskt och arkeologiskt forskning om material från vikingatiden i Finland.

Vikingar, vikingatiden och dess påverkan i bl.a. Skandinavien och de brittiska öarna har utforskats utförligt, men liknande forskning gällande Finland är inte alls så extensiv. Problemen med forskning om det vikingatida Finland är mångfacetterade, och frågan diskuteras väldigt bra i antologins inledning skriven av Ahola och Frog. De poängterar även vikten av att denna antologi publicerats på engelska, eftersom en del av forskningsproblematiken är språkfrågan; det lilla som skrivits om tidsperioden i Finland har inte nödvändigtvis varit tillgängligt för den internationella forskningen.

Att definiera vad vikingatiden som en historisk period i själva verket är, har varit en av de stora frågorna för projektet. Vikingatiden avgränsas allmänt av den första och den sista krigsfärden av vikingar till de brittiska öarna (år 800 – 1050). Denna tidsperiods avgränsning är ur ett anglo-saxiskt synsätt kulturellt relevant, eftersom dessa attacker hade en konkret påverkan på invånarna på de brittiska öarna. Tidsperioder är dock kulturella konstruktioner. Denna avgränsning ter sig inte lika relevant för händelserna i Finland. Arbetsgruppen har i stället valt att se rörlighet av folkgrupper som det definierande draget av tidsperioden i Finland. De har därför föreslagit att vikingatiden i Finland varat från år 750 till 1250.

Väsentligt har även varit att definiera vems kultur vikingatiden i Finland i själva verket är. Problematiken med att överhuvudtaget diskutera frågan är att landets nuvarande gränser inte i själva verket reflekterar dess grupper. Den finska språkgruppens flyttvägar till nuvarande finsk mark skedde i två omgångar under tidsperioden, vilket formade två kulturellt skilda grupper, samtidigt som samebefolkningens sydliga läge delade dessa två finska språkgrupper. Germanskt inflytande är synligt i både den östra och den västra finska språkgruppen.

Dessutom finns en hypotes om en palaeo-europeisk språkgrupp som funnits inom landet. Var specifika språk talades och användes och vilket inflytande de olika grupperna hade på varandra är svårt att specifikt definiera bl.a. på grund av avsaknaden av skrivet material. Ett sätt att forska i denna fråga är via platsnamn, vilket Johan Shalins artikel i antologin handlar om. Vem ”finnar”, som finns benämnda i germanska källor, egentligen syftade på, är oklart. Det som vi nu anser vara den finska språkgruppens ursprung besatt delar av nuvarande Ryssland och det är mer troligt att ordet egentligen syftade på en annan språkgrupp, möjligtvis den palaeo-europeiska språkgruppen som senare försvunnit.

Antologins tredelning i tid, rum och människor ger en begriplig ram för artiklarna, som för sin del kunde kännas lösrykta från varandra vad gäller forskningsobjektet och -metoden. I tid diskuteras exempelvis Samuli Helama klimatologiska trender utgående från kronologisk forskning av träringar, medan bl.a. Kallio och Tolley diskuteras lingvistiska aspekter av tidsperioden. På liknande sätt innehåller temat rum pollenanalys (Alenius) och historisk forskning av Bjarmland (Koskela Vasaru). Från ett folkloristiskt perspektiv är Aholas artikel om Kalevala och vikingatiden kanske den mest intressanta, men även Frogs diskussion om myter och mytologiskt tänkande är definitivt läsvärt. Båda dessa finns under temat människor. Det syns starkt i verket att antologin är en produkt av ett gemensamt seminarieprojekt, på ett bra sätt. De olika delarna behandlar för sin del olika aspekter av samma sak, men på ett sammanhängande sätt. Antologins klarast lysande stjärna blir dock redaktörerna Aholas och Frogs inledning som på ett utförligt sätt lägger fram ram inom vilket artiklarna kontextualiseras och bildar en sammanhörande enhetlig struktur.

VAF-projektet och boken som utgivits på basis av projektets seminarier fyller två viktiga funktioner. Skribenterna har tagit sig an det viktiga första steget för att lägga en grund för studier av vikingatiden i (vad man löst kan kalla) Finland. Detta i sig själv är redan be-

undransvärt, men om möjligt är det följande ändå viktigare. I verket diskuteras nödvändigheten för interdisciplinär forskning, funderas kring dess problem och läggs fram utmärkta argument för varför interdisciplinär forskning i framtiden bör utövas. Som redaktörerna säger, via öppen dialog disciplinerna mellan är det möjligt att bygga en helhetlig

bild av en gången tid. Där Frog och Ahola diskuterar interdisciplinär forskning, såsom det berör forskning av historiskt gången tid, känns det självklart att även kontemporär forskning kunde ta sig nytta av de andras glasögon.

Anna Rosqvist